

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ**

Р О Б О Ч А П Р О Г Р А М А

до розділу дисципліни „Введення у спеціальність”:

«Основи інформаційної культури»

для студентів 1-курсу усіх спеціальностей

Харків 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У нових умовах формування професійно значимих якостей випускника вищого навчального закладу повинне бути орієнтованим не стільки на обсяг і повноту конкретного знання, скільки на здатність самостійно поповнювати знання, ставити і вирішувати різноманітні задачі, висувати альтернативні рішення, виробляти критерії добору найбільш ефективних з них. Досягнення цієї мети в значній мірі залежить від рівня інформаційної культури.

Усвідомлення інформаційної культури як особливого, щодо самостійного аспекту культури стало можливим у результаті становлення інформаційного підходу до пізнання дійсності, розвитку представлень про інформаційне суспільство, у якому інформаційні ресурси по своїй значимості не поступаються енергетичним, фінансовим і іншим стратегічним ресурсам, а сама інформація оцінюється як економічна категорія - товар, ефективно використовуваний у сучасному діловому світі для підвищення кваліфікації персоналу, прийняття оптимальних рішень, освоєння нової професійної сфери, одержання стратегічних переваг перед конкурентами.

Предмет розділу: у рамках цього пропонованого для студентів ВНЗ розділу "Основи інформаційної культури" під інформаційною культурою розуміється систематизована сукупність знань, умінь, навичок, що забезпечує оптимальне здійснення індивідуальної інформаційної діяльності, яка спрямована на задоволення як професійних, так і непрофесійних потреб в інформації. Інформаційна культура відображає ступінь володіння людиною основами знань у галузі методів і технології роботи з інформацією, а також наявність досвіду, навичок виконання інформаційних процедур.

Міждисциплінарні зв'язки розділу: бібліотечно-бібліографічні дисципліни, інформатика, обчислювальна техніка, а також логіка, прикладна психологія, функціональна стилістика, лінгвістика тексту.

Робоча програма складається з трьох розділів:

Розділ 1. Мета і задачі розділу.

1.1 Мета і задачі.

1.2 Розподіл навчальних годин.

1.3 Додаткові методично-навчальні матеріали

1.4 Форми контролю знань

Розділ 2. Зміст та найменування навчальних тем.

2.1. Теми і зміст лекційних занять.

2.2. Теми і зміст практичних занять.

Розділ 3. Список джерел інформації, що рекомендуються.

РОЗДІЛ 1. МЕТА Й ЗАДАЧІ РОЗДІЛУ

«ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ»

1.1 Розділ «Основи інформаційної культури» призначений для студентів 1 курсу всіх спеціальностей та усіх форм навчання.

Основна мета розділу "Основи інформаційної культури" - дати студентові знання, уміння і навички інформаційного самозабезпечення його навчальної і науково-дослідної діяльності. Досягнення цієї мети здійснюється в ході рішення наступних задач:

- ❖ освоєння раціональних прийомів і способів самостійного ведення пошуку інформації і систематизації даних відповідно до задач навчального процесу у вузі;
- ❖ оволодіння формалізованими методами аналітико-синтетичної переробки (згорання) інформації;
- ❖ вивчення і практичне застосування технології підготовки й оформлення результатів самостійної навчальної і науково-дослідної діяльності (підготовка курсових і дипломних робіт, рефератів, доповідей і т.п.).

Призначення розділу - стати основою раціональної організації навчальної діяльності студентів. Розділ цілком підлеглий задачам професійної підготовки фахівців. Цінність розділу обумовлена його взаємозв'язками з загальнонауковими і спеціальними дисциплінами, а також задачами навчального процесу, що стоять перед студентом із самого початку навчання. Головною умовою ефективності вивчення розділу є обов'язкова практична робота студента по оволодінню пропонованими у розділі методиками, алгоритмами, технологіями. Прикладний характер і практична спрямованість розділу, його освоєння дасть можливість більш раціонально організувати самостійну роботу студентів, скоротити інтелектуальні і тимчасові витрати на пошук і аналітико-синтетичну переробку навчальної і наукової інформації, підвищити якість знань за рахунок оволодіння продуктивними видами інтелектуальної праці.

1.2. **Загальний обсяг** пропонованого розділу "Основи інформаційної культури" : 6 годин практичних занять.

Розподіл навчальних годин з курсу «Основи інформаційної культури»

№ п/п	Назва тематики	Кількість годин	
		лекція	практ
1	Бібліотека ВНЗ, її структура, система обслуговування, функції та сервісні послуги, довідково-пошуковий апарат		2
2	Пошук, збір та обробка інформації за допомогою традиційного довідково-пошукового апарату бібліотеки		2
3	Новітні інформаційні технології в бібліотеці. Автоматизований інформаційний пошук		2
	Всього:		6

1.3 Забезпечення навчально-методичними матеріалами:

1.3.1 Дві слайд-лекції (репрезентовано на веб-сайті бібліотеки):

- „Довідково-пошуковий апарат бібліотеки”;
- „Нові інформаційні технології у бібліотеці”.

1.3.2 Методичні вказівки до бібліотечно-бібліографічних занять з розділу дисципліни «Введення у спеціальність»: «Основи інформаційної культури»

для студентів 1-го курсу усіх форм навчання усіх спеціальностей ХНУРЕ /
Упорядники : І.П. Аврамова, Н.Ю.Етенко, - Харків : ХНУРЕ, 2007. – 60с.

1.3.3 Керівництво користувача АІБС «УФД/ Бібліотека»: схеми пошуку в
електронному каталозі / упорядники Оре Т. А, Н.Ю.Етенко, Шуляк Т. С. -
Харків : НБ ХНУРЕ, 2007. – 6с.

1.3.4 Рекламний ролик про наукову бібліотеку ХНУРЕ

1.4 Форми контролю знань:

- оцінка виконання студентами пошуку у навчальних каталогах і в
електронних ресурсах бібліотеки
- виконання студентами самостійних письмових робіт (заповнення
вимоги на літературу, складання бібліографічного опису та оформлення
бібліографічного списку документів)

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ТА НАЙМЕНУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Теми і зміст практичних занять

Тема 1. Бібліотека ВНЗ, її структура, система обслуговування, функції та сервісні послуги, довідково-пошуковий апарат

Бібліотека ХНУРЕ як інформаційно-пошукова система. Структура й
можливості. Поняття про інформаційний сервіс, довідково-інформаційний
фонд бібліотеки. Значення інформаційного пошуку.

Ціль: ознайомлення зі структурою, інформаційними ресурсами, послугами
наукової бібліотеки ХНУРЕ.

Забезпечення: методичні вказівки, інформаційна пам'ятка для користувача
бібліотеки (для кожного студента), мультимедійний проектор та екран
демонстрації слайд-лекції та рекламного ролика про бібліотеку, бланки
читацької вимоги на літературу.

Місце проведення: Науково-бібліографічний відділ бібліотеки (к.442).

Тренінг:

- ❖ оформлення читацької вимоги на документ
- ❖ моделювання ситуацій при користуванні бібліотекою

Тема 2. Пошук й обробка інформації за допомогою традиційного довідково-пошукового апарату бібліотеки (ДПА).

Роль довідково-пошукового апарату бібліотеки в організації довідково-інформаційного обслуговування. Види інформаційного пошуку. Система традиційних каталогів і картотек. Призначення, структура, принцип організації. Алгоритм пошуку. Алфавітний каталог, систематичний каталог, алфавітно-предметний покажчик до систематичного каталогу, систематична картотека статей. Довідково-бібліографічний фонд.

Ієрархічні системи класифікації знань - як основи створення бібліотечних пошукових систем (ББК - бібліотечно-бібліографічна класифікація, УДК - універсальна десяткова класифікація). Бібліографічний опис видань, неопублікованих документів. Значення стандартного бібліографічного опису видань. Основні види опису. Області й елементи бібліографічного опису, їхнє заповнення згідно з системою стандартів з бібліотечної справи. Схеми бібліографічного опису з умовними розділовими знаками. Види бібліографічних описів: монографічне, зведене й аналітичне. Складання бібліографічного опису електронних ресурсів. Схема опису відповідно до системи стандартів по бібліотечній справі. Області й елементи бібліографічного опису, їхнє заповнення. Приклади описів ресурсів локального і віддаленого доступу.

Ціль: вивчення алгоритму пошуку по ДПА; оволодіння навичками пошуку, закріплення придбаних навичок.

Забезпечення: методичні вказівки, навчальні макети традиційних бібліотечних каталогів та алфавітно-предметного покажчика, комплекти друкованих видань та компакт-дисків, приклади опису інформаційних ресурсів.

Місце проведення: Науково-бібліографічний відділ бібліотеки (к.442).

Тренінг:

❖ пошук документів в навчальному алфавітному каталозі книг;

- ❖ пошук й визначення індексу теми за допомогою алфавітно-предметного покажчика до систематичного каталогу;
- ❖ тематичний пошук в навчальному систематичному каталозі;
- ❖ оформлення бібліографічного списку використаної літератури;
- ❖ складання бібліографічного опису CD (DVD), web-ресурсу

Тема 3. Новітні інформаційні технології бібліотеки.

Автоматизований інформаційний пошук за допомогою АИБС

Нові інформаційні технології, їхня роль у сучасному суспільстві. Форми представлення інформації на основі нових інформаційних технологій. Електронний документ. Локальні і глобальні комп'ютерні мережі. Електронні інформаційні ресурси бібліотеки ХНУРЕ. Загальні правила користування, сервісні послуги. Автоматизовані бібліотечні інформаційні бібліотечні системи (АБІС). Електронний каталог. Алгоритм пошуку. Бази даних повнотекстові та інші інформаційні продукти на CD, DVD.

Доступ до баз даних у режимі он-лайн. Ресурси Інтернет. Основні пошукові системи і портали. Правила формування пошукового запиту і складання пошукового розпорядження для пошуку документів наукової і навчальної тематики.

Ціль: придбання навички використання комп'ютера і програмних засобів; освоєння алгоритму рішення різних видів пошукових завдань у електронних базах даних.

Забезпечення: ПК, програмне забезпечення, БД, web-сайт, Інтернет-ресурс

Місце проведення: Комп'ютерні класи Інформаційно-обчислювального центру ХНУРЕ, електронний читальний зал бібліотеки (к. 353)

Тренінг:

- ❖ пошук заданих документів і тем в електронному каталозі та повнотекстовій БД бібліотеки за атрибутами на базі АБІС «УФД/Бібліотека»

- ❖ складання пошукового запиту за заданою темою для пошуку в Інтернет-мережі, здійснення пошуку документів за допомогою інформаційно-пошукових систем

3. СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО РЕКОМЕНДУЮТЬСЯ

Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи

Міждержавні стандарти:

1. ГОСТ 7.83–2001. Электронные издания: Основные виды и выходные сведения [Текст] / Межгосударственный совет по стандартизации, метрологии и сертификации. – Минск : ИПК Изд.-во стандартов, 2002.
2. ГОСТ 7.32–2001. Отчет о НИР. Структура и правила оформления. [Текст] / Межгосударственный совет по стандартизации, метрологии и сертификации. – Взамен ГОСТ 7.32–91. – Минск : ИПК Изд.-во стандартов, 2001.
3. ГОСТ 7.0–99. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения. [Текст] / Межгосударственный совет по стандартизации, метрологии, и сертификации. – Взамен ГОСТ 7.26-80. – Минск : ИПК Изд.-во стандартов, 1999.
4. ГОСТ 7.12–93. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила. [Текст] / Госстандарт России. – Взамен ГОСТ 7.12–77. – М. : Изд.-во стандартов, 1994.
5. ГОСТ 7.60–90. Издания. Основные виды. Термины и определения. [Текст] / Госком по управлению качеством продукции и стандартам. – М: Изд.-во стандартов, 1991.

Стандарти України

1. ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, IDT) [Текст]. – К. : Держспоживстандарт, 2007.

2. ДСТУ 3582–97. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила. [Текст]. – К. : Держстандарт України, 1997.

Інша література:

1. Березин, С. Internet у вас дома [Текст] / С. Березин. – 2-е изд. – СПб., 2000. – 735 с.

2. Библиографическое описание электронных ресурсов [Электронный ресурс] : метод. рекомендации / РГБ, Межрегиональный комитет по каталогизации; сост. Бахтурина А. и др. – Электрон. дан. – М., 2001. – Режим доступа : <http://www.rsl.ru/pub/erdes.htm>. – Загл. с экрана.

3. Земсков, А. И. Электронные библиотеки [Текст] : Учеб. пособие / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг ; МГУКИ, ГПНТБ России. – Москва, 2001. – 72с.

4. Карачинська, Е. Т. Бібліотечні каталоги [Текст] : навч. посібник / Е. Т. Карачинська, В. К. Удалова. – Харків : Основа, 1992. – 160с.

5. Кушнарченко, Н. М. Наукова обробка документів [Текст] : підручник / Н. М. Кушнарченко, В. К. Удалова – Київ : Вікар, 2003. – 328с.

6. Кушнарченко, Н. М. Документоведение [Текст] : учебник / Н. М. Кушнарченко. – 7-е изд., стер. – К. : Знання, 2006. – 459с.

7. Пасмор, Н. П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів [Текст] : монографія / Н. П. Пасмор. – К. : Кондор, 2006. – 116с.

8. Савина, И. А. Библиографическое описание документа [Текст] : учеб.-метод. рекомендации / И. А. Савина ; под ред. Н. Б. Зиновьевой. – СПб. : Профессия, 2006. – 272с. – (Библиотека).

9. Филлипова, Л. Я. Информационно-библиотечные ресурсы Интернет [Текст] / Л. Я. Филлипова ; под ред. В. П. Щетинина. – Харьков: Центр, 1998. – 80с.